

2022-09-23

Artskyddsutredning för fåglar Karlsviks strand

Utredning av påverkan på fågelarter och behov av åtgärder med avseende på artskyddsförordningens bestämmelser

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Stockholms stad, Exploateringskontoret, Daniel Lundqvist.

Framställt av: Ekologigruppen AB

www.ekologigruppen.se

Telefon: 08-525 201 00

Version: 2022-09-23

Uppdragsansvarig: Jens-Henrik Kloth

Medverkande: Emanuel Vogel och Rikard Anderberg (kartor)

Intern granskning av rapport: Fingal Gyllang, 2022-06-14.

Foton: Om inget annat anges: Magnus Nilsson

Internt projektnummer: 9742

Bild på framsidan: Stare, rödlistad fågelart som häckar inom detaljplaneområdet. Foto © Magnus Nilsson.

Innehåll

Sammanfattning	4
Bakgrund och syfte	5
Inledning	5
Avgränsning	6
Kunskapsunderlag	7
Osäkerhet i bedömningen	7
Artskyddsförordningen	8
Beslutade förändringar i lagstiftningen 2022	8
Tillfredsställande population	9
Kontinuerlig ekologisk funktion	9
Påverkan på arterna under byggtiden	10
Process vid artskyddsutredningar	10
Fågelarter inom detaljplaneområdet	11
Påverkan och åtgärder	13
Detaljplanens påverkan på naturmiljön i området	13
Planerade åtgärder för att förstärk områdets ekologi	15
Påverkan på fåglar	17
Åtgärder för att undvika konflikt med artskyddsförordningen	19
Detaljerad beskrivning av arter där påverkan riskeras	22
Rödlistade arter och fågeldirektivsarter	22
Övriga fågelarter	28
Förslag till vidare utredning	29
Uppföljning	29
Referenser	30

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av Exploateringskontoret, Stockholm stad, tagit fram en artskyddsutredning för fåglar i detaljplaneområde Karlsviks strand. Målet med utredningen har varit att beskriva detaljplanens påverkan på fåglar och ge förslag till åtgärder för kontinuerlig ekologisk funktion, så att planen inte kommer i konflikt med artskyddsförordningen. Ytterligare mål är att visa hur fåglar beaktas i planering och genomförande av detaljplanen och att undvika negativ påverkan på fåglar. Artskyddsutredningen bygger till stor del på data hämtad från den naturvärdesinventering och fågelinventering som genomfördes under 2022, men data har också inhämtats från databasen Artportalen.

I detaljplaneområdet finns 36 fågelarter noterade under häckningstid. För 27 av dessa arter har bedömts att de säkert, troligen eller möjligen häckar i området. Nio av arterna är rödlistade arter eller fågeldirektivsarter, varav fyra bedömts säkert eller troligt häcka i området.

De rödlistade arterna som konstaterats häcka eller troligen häckar i planområdet är björktrast (NT-nära hotad), gråkråka (NT-nära hotad), stare (VU-sårbar) och svartvit flugsnappare (NT-nära hotad).

De uppräknade arterna har utretts mer detaljerat i rapporten med avseende på hur de påverkas av exploateringen och behov av åtgärder för att ekologisk kontinuitet ska uppnås för arterna.

Förslag på åtgärder som bedöms som nödvändiga i syfte att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion och att minimera risk för att detaljplanen kommer i konflikt med artskyddsförordningen sammanfattas enligt följande:

- Genomför inte avverkning, röjning och schaktning av markvegetation under fåglarnas häckningssäsong, 15 mars – 31 juli.
- Plantera minst 20 bärande träd av rönn, oxel och/eller körsbär inom detaljplaneområdet.
- Behåll en stor del av gräsmattorna öppna, utan buskar och träd, så att de accepteras av stare för artens födosök.
- Genomför röjningar och gallringar så att de trädklädda miljöerna får en mer öppen struktur.
- Sköt de trädklädda miljöerna inom området så att de enskilda lövträden gynnas och så att träden blir gamla och ihåliga.
- Sköt brynmiljöer så att solitärt stående lövträd gynnas och lämnas att bli gamla och rötade.
- Gynna befintliga träd och buskar som blommar under första delen av juni, exempelvis oxlar.
- Sätt upp minst 20 holkar särskilt utformade för stare och minst 15 holkar särskilt utformade för svartvit flugsnappare.

En lång rad åtgärder för att förstärka områdets ekologi planeras och riktlinjer för skötseln av områdets naturmiljöer kommer att beslutas och genomföras. Det är önskvärt att åtgärderna arbetas in i den skötselplan som planeras tas fram för detaljplaneområdet.

Om de åtgärder och försiktighetsmått som anges som nödvändiga i denna rapport genomförs och beaktas är det Ekologigruppens uppfattning att detaljplanens genomförande inte kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Bakgrund och syfte

Inledning

Ekologigruppen har på uppdrag av Exploateringskontoret, Stockholm stad, tagit fram denna artskyddsutredning för fåglar i detaljplaneområdet Karlsviks strand (figur 1). Målet med utredningen är att beskriva detaljplanens påverkan på fåglar och ge förslag till åtgärder för att upprätthålla ekologisk funktion (KEF) så att planen inte kommer i konflikt med artskyddsförordningen. Ytterligare mål är att visa hur fåglar beaktas i planering och genomförande av detaljplanen, samt att undvika negativ påverkan på fåglar.

Fågelinventering - Karlsviksstrand, Översiktskarta

 Plangräns Karlsviks strand

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

Figur 1. Översiktskarta som visar detaljplaneområdet Karlsviks strand som utgör inventeringsområdet. Området ligger vid Drevvikens strand mellan Stora Sköndal och Farsta centrum.

Avgränsning

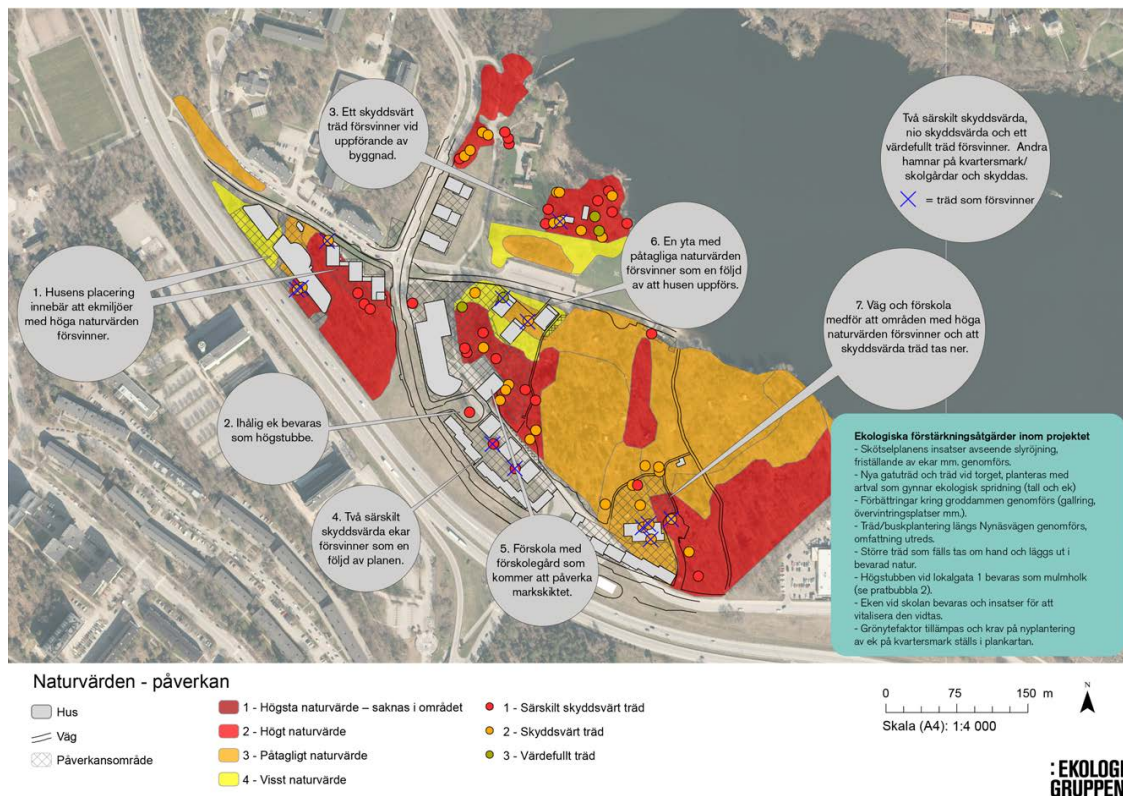
Geografisk avgränsning

Utredningen omfattar påverkan på fåglar inom detaljplaneområdet Karlsviks strand. I kartan, figur 1, framgår detaljplaneområdets läge och gränser och i figur 2 den planerade bebyggelse som detaljplanen innebär.

Fågelinventeringen (Ekologigruppen 2022b) som utredningen bygger på genomfördes 2022.

Fågelarter som omfattas

Alla fågelarter som vid fågelinventeringen bedömdes häcka eller regelbundet uppehålla sig inom detaljplaneområdet omfattas av utredningen. Särskilt noggranna utredningar har gjorts för rödlistade fågelarter och arter som ingår i EU:s fågeldirektiv, bilaga 1. Arter som inte är rödlistade eller fågeldirektivsarter men som uppvisar en tydligt negativ trend under ett flertal år och arter med en liten lokal population omfattas också av denna typ av utredningar, men sådana arter har inte identifierats inom området.

Figur 2. Kartan illustrerar naturvärdesobjektens läge och geografiska utbredning inom detaljplaneområdet samt den planerade bebyggelsen. I textbubblorna anges den viktigaste påverkan på naturvärdena och i den gröna rutan viktiga ekologiska förstärkningsåtgärder som planeras. Kartan hämtad ur naturmiljøutredningen för området (Ekologigruppen 2022a).

Kunskapsunderlag

Denna utredning bygger på kunskapsunderlag i form av den naturvärdesinventering och naturmiljöutredning (Ekologigruppen 2022a) och den fågelinventering (Ekologigruppen 2022b) som Ekologigruppen genomfört för Karlsviks strand. För att erhålla uppgifter om skyddsklassade arter har också ett särskilt uttag begärts och erhållits från ArtDatabanken (ArtDatabanken 2022). I kartan (Figur) redovisas de områden med naturvärden som identifierats av Ekologigruppen.

Osäkerhet i bedömningen

Kunskapsunderlag

En fågelinventering ett enskilt år visar vilka fågelarter som utifrån observationerna kan bedömas häcka under det år då inventeringen genomfördes. Någon enstaka art som häckar vissa år i området, men inte andra år, kan därmed missas om man bara inventerar ett år. Detta medför en viss osäkerhet i bedömningen.

I samband med fågelinventeringen våren 2022 genomfördes totalt 10 fältbesök. Metodiken för re-virkartering anger 10 - 12 besök i artrik skog (Naturvårdsverket 2012), som det här är frågan om.

Artskyddsförordningen

Beslutade förändringar i lagstiftningen 2022

Regeringen har i juni 2022 fattat beslut om förändringar i artskyddsförordningen som ska gälla från och med 2022-10-01 (se faktaruta). Förändringarna som berör fåglar gäller förordningens 4 §.

Artskyddsförordningen 4 § fr.o.m. 1/10 2022

Det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, om inte störningen saknar betydelse för att
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) återupprätta populationen till den nivå

Förbudet gäller inte jakt efter fåglar. När det gäller jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Den skrivning i artskyddsförordningens fjärde paragraf som gällt fram till 1 oktober 2022 angav att fortplantningsområden och viloplåtar ej fick skadas eller förstöras. Denna skrivning utgår således nu.

Skyddet gäller nu i stället störning, ett begrepp vars tolkning det kommer att ta tid att ge en närmare innebörd vad gäller lagpraxis. Naturvårdsverket ansåg i sitt remissvar till regeringen angående utredningen om den nu genomförda förändringen av artskyddsförordningen att hittillsvarande praxis täcks in av den nya skrivningen. Det innebär i så fall att skyddet för rödlistade arters och fågeldirektivarters livsmiljö även fortsatt täcks in genom förbudet mot störning. Enligt Naturvårdsverket bör därmed en sådan påverkan som exempelvis ny bebyggelse utgör tolkas in i förbudet mot störning. Ekologigruppen uppfattar Naturvårdsverkets tolkning som rimlig.

Tillfredsställande population

Fågelarter som behandlas med noggrann utredning

Rödlistan - rödlistekategorier

Den svenska rödlistan utarbetas av Artdatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020. Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistekategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist. Arter utan känd minskning eller negativ påverkan och med tillräckligt stor population klassas som livskraftiga (LC).

Fågelarter listade i bilaga 1 till artskyddsförordningen

Här listas fågelarter som ingår i fågeldirektivets bilaga 1. För dessa arter ska respektive medlemsstat upprätta skyddade livsmiljöer.

Fågelarter med liten lokal population

Här innefattas arter som lokalt har en liten population men som inte är rödlistade då de är förhållandevis vanliga i ett nationellt perspektiv.

Artskyddsförordningens nya skrivning anger att det är förbjudet att avsiktligt döda eller skada vilda fåglar. Det är också förbjudet att störa vilda fåglar så att det finns risk att en arts population inte längre kan upprätthållas på en tillfredsställande nivå eller att möjligheten att återupprätta en population till en tillfredsställande nivå försvåras.

Kontinuerlig ekologisk funktion

Hittillsvarande juridisk praxis innebär att det inte är tillåtet att påverka lokal population/bevarandestatus av fågelarter negativt. Det innebär att den verksamhet som planeras inte får leda till att antalet par av rödlistade arter eller fågeldirektivsarter minskar. Om en sådan negativ påverkan kan förutses, behöver verkamma skyddsåtgärder genomföras så att kontinuerlig ekologisk funktion upprätthålls och antalet par därmed inte minskar.

De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av förebyggande eller förbättrande åtgärder som kan begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en exploatering eller en verksamhet. Exempelvis kan en sådan förebyggande åtgärd bestå av att skapa nya fortplantningsområden eller höja kvaliteten på eller i anslutning till en plats för vila eller fortplantning. Åtgärderna behöver i princip vara genomförda och verkamma innan exploateringsåtgärder som innebär negativ påverkan genomförs.

Kontinuerlig ekologisk funktion

Med ekologisk funktion menas de egenskaper som gör att ett område är betydelsefullt för en viss art för parning, födosökning, uppfödning och vila. Om en åtgärd kan förväntas påverka en fortplantnings- eller viloplat negativt är det oftast möjligt att vidta åtgärder för att säkerställa att platsens kontinuerliga ekologiska funktion bibehålls.

Om platsen genom de förebyggande åtgärderna inte förlorar ekologisk funktionalitet innan, under eller efter en exploateringsåtgärd, och om området förblir minst lika stort och bibehåller samma kvalitet för den berörda arten, kan inte platsen anses ha drabbats av en försämrad funktion. En verksamhet kan då genomföras utan att artskyddsförordningens 4 § punkt 4 utlöser förbud.

Påverkan på arterna under byggtiden

Vid bedömningarna som vi gör nedan av påverkan på ett antal olika fågelarter, har vi värderat den påverkan som uppstår genom att bebyggelsen i detaljplaneområdet förändrar områdets natur så att det långsiktigt inte längre ger samma förutsättningar för fåglarnas födosök och häckning som innan exploateringen. Artskyddsförordningen innebär att det är förbjudet att döda eller skada vuxna fåglar, ungar eller ägg av alla vilt förekommande fågelarter. Det innebär bland annat att avverkning, röjning och schaktning av växtlighet inte kan ske under fåglarnas häckningsperiod, från cirka 15 mars till 31 juli.

Process vid artskyddsutredningar

Ekologigruppens bedömning av de krav som ställs på processen för artskyddsutredningar är att den behöver innehålla följande moment:

Säkerställ ett noggrant underlagsmaterial

Krav på ett heltäckande kunskapsunderlag har höjts i och med de senaste domarna vilket nästan alltid ställer krav på att inventering av fåglar ska genomföras. Domar år 2021 indikerar att 10–12 inventeringstillfällen bör genomföras i artrik skog i Syd- och Mellansverige under tidig vår till försommar. Vidare görs bedömningen att även en observation av en revirhävande fågel kan utgöra indikation för häckning om naturmiljön bedöms vara lämplig för häckning.

Inrikta arbetet på att undvika dispens

För de flesta projekt som påverkar fåglar är det inte möjligt att få dispens eftersom projektet måste vara av "allt överskuggande allmänintresse" för att man ska kunna få dispens. Detta innebär att man måste planera projektet/planen så att dispenskraven inte utlöses.

Bedöm påverkan på skyddade arter

För skyddade arter (bland annat alla fåglar) ska en påverkansbedömning göras. Bedömningen måste gälla både byggtid och drifttid. Det är förbjudet att döda, skada eller störa skyddade arter. För fåglar är också fortplantningsområden skyddade.

Genomför åtgärder

Åtgärder krävs för att inte avsiktligt döda, skada eller störa fågelindivider, det innebär exempelvis att avverkningar och markberedningar inte får genomföras under fåglarnas häckningstid. Åtgärder krävs om fortplantningsområden och viloplatser för framför allt sällsynta arter eller arter som har minskande populationer påverkas. Det kan bli fråga om att säkerställa skötsel av naturmark på annan plats och att sådana åtgärder ska vara på plats och fungerande före projektet kommer i gång.

Samråd med länsstyrelsen

Enligt Miljöbalken bör ett 12:6 samråd med länsstyrelsen hållas om planering och åtgärder är tillräckliga för att undvika att förbud utlöses. Vid planprocesser kan synpunkter erhållas i samband med planprocessen. Verksamhetsutövaren är alltid ansvarig för att artskyddsförordningen följs.

Fågelarter inom detaljplaneområdet

Totalt registrerades 35 fågelarter vid Ekologigruppens inventering 2022. 27 fågelarter noterades under omständigheter som antingen innebär konstaterad häckning eller som indikerar att de troligen eller möjligen häckar. Tre av arterna utgörs av rödlistade arter som vi bedömt närmare vad gäller behov av att vidta åtgärder för att arterna inte ska påverkas negativt. Arter som registrerats vid inventeringen 2022 redovisas i tabell 1 och 2. Figur 6 och 7 utgörs av kartor som visar var de rödlistade arterna observerats. Ytterligare några arter som bedömts vara naturvårdsrelevanta redovisas i dessa kartor.

De rödlistade arter som har påträffats under omständigheter som tyder på häckning i planområdet är björktrast (NT-nära hotad, ett par häckar troligen), stare (VU-sårbar, två konstaterade häckningar), svartvit flugsnappare (NT, ett till tre par häckar troligen). Gråkråka (NT-nära hotad -ett revir konstaterades, men osäkert om arten häckar). Grönfink (EN-starkt hotad), Vitkindad gås (fågeldirektivsart) och Årtsångare (NT-nära hotad) observerades vid inventeringen men bedömdes inte häcka.

De rödlistade arterna skrattnås (NT) och tornseglare (EN) som fanns noterade i Artportalen under 2022 bedömdes inte häcka, men födosöker sannolikt regelbundet inom detaljplaneområdet.

Tabell 1. Tabellen visar rödlistade arter och naturvårdsarter av fåglar som noterades i detaljplaneområdet under inventeringen 2022. I tabellen redovisas även fynd registrerade i Artportalen 2000–2022 som gjorts under häckningstid. Observationer av sträckande eller förbiflygande fåglar är inte med i sammanställningen. Rödlistekategorier: NT - nära hotad, VU - sårbar, EN - starkt hotad, LC – livskraftig ej rödlistad. Fd = Fågeldirektivet.

Svenskt namn rödlistekategori	Antal par, ex	Förekomst	Datum då arten registrerades vid inventeringen 2022/Registrerad i Artportalen.
Björktrast, NT	1	En trolig häckning söder om Hökarängens gård.	4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Gråkråka, NT	1	Ett revir konstaterades men arten bedöms inte häcka inom området.	18/3, 28/3, 12/4, 22/4, 12/5, 6/6
Grönfink, EN	1	Bedöms inte häcka inom området.	22/4, 4/5
Skrattnås, NT	1	Födosökande. Ej häckning.	Artportalen 2022.
Stare, VU	2	Två konstaterade häckningar. Ytterligare individer födosöker.	28/3, 12/4, 22/4, 4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Svartvit flugsnappare, NT	3	Ett till tre par häckar troligen.	12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Tornseglare, EN	flera	Födosökande, ej häckande.	Artportalen 2022.
Vitkindad gås, Fd	1	Födosökande, ej häckande.	4/5
Årtsångare, NT	1	Bedöms inte häcka inom området.	3/6

Tabell 2. Tabellen redovisar vanligt förekommande fågelarter noterade i planområdet vid inventeringen 2022, bedömning av häckstatus i planområdet, samt uppskattning av antalet par.

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömd häckning	Antal par i inventeringsområdet	Datum
Blåmes	Spel/sång	Trolig häckning, observerades vid alla dagsbesök	9	18/3, 28/3, 12/4, 22/4, 4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Bofink	Spel/sång	Trolig häckning, observerades vid alla dagsbesök	2	18/3, 28/3, 12/4, 22/4, 4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Grå flugsnappare	Spel/sång	Troligen ej häckning.	1	12/5, 24/5
Gråsparv	Spel/sång	Möjlig häckning	1	6/6
Gräsand	Födosökande	Trolig häckning, höll till vid badplatsen	4	12/4, 22/4, 4/5, 12/5
Gärdsmyg	Spel/sång	Trolig häckning, observerades alltid på samma ställe varje gång	1	28/3, 22/4, 4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Koltrast	Spel/sång	Trolig häckning, observerades vid alla dagsbesök	6	18/3, 28/3, 12/4, 22/4, 4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Korp	Förflygande	Förflygande	0	28/3
Kungsfågel	Spel/sång	Endast en individ hörd en gång	0	12/4
Lövsångare	Spel/sång	Trolig häckning	2	4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Nötskrika	Födosökande	Trolig häckning, observerades vid de flesta dagsbesöken	1	18/3, 28/3, 12/4, 22/4, 4/5, 24/5, 3/6
Nötväcka	Spel/sång	Trolig häckning, observerades vid alla dagsbesök	3	18/3, 28/3, 12/4, 22/4, 4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Pilfink	Spel/sång	Möjlig häckning	3	28/3, 3/6
Ringduva	Spel/sång	Trolig häckning, observerades vid alla dagsbesök	2	18/3, 28/3, 12/4, 22/4, 4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Rödhake	Spel/sång	Trolig häckning, observerades vid de flesta dagsbesök	3	28/3, 12/4, 22/4, 4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Rödstjört	Spel/sång	En revirhävande hane observerad	0	22/4, 12/5, 3/6
Skata	Födosökande	Trolig häckning	2	28/3, 4/5, 12/5, 24/5, 6/6
Sothöna	Födosökande	Möjlig häckning, höll till vid badplatsen	1	12/5
Steglits	Spel/sång	Trolig häckning	1	18/3, 12/4, 22/4, 4/5, 12/5, 24/5, 3/6,
Stenknäck	Spel/sång	Trolig häckning	1	12/4, 4/5, 12/5, 6/6
Större hackspett	Spel/sång	Trolig häckning, observerades vid alla dagsbesök	2	18/3, 28/3, 12/4, 22/4, 4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Svarthätta	Spel/sång	Trolig häckning	2	12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Sädesärla	Spel/sång	Trolig häckning	2	22/4, 4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Talgoxe	Spel/sång	Trolig häckning, observerades vid alla dagsbesök	12	18/3, 28/3, 12/4, 22/4, 4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6
Taltrast		Troligen häckande	2	28/3, 12/4, 4/5, 12/5
Trädgårdssångare	Spel/sång	Möjlig häckning, bedöms dock mest sannolikt vara tillfälligt revirhävande under flyttning	0	24/5
Trädkräpare	Spel/sång	Trolig häckning, observerades vid de flesta dagsbesök	2	18/3, 28/3, 12/4, 22/4, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6

Påverkan och åtgärder

Detaljplanens påverkan på naturmiljön i området

Inom detaljplaneområdet planeras främst för bostadsbebyggelse med sammanlagt 780 bostäder. Även skola och förskola planeras, liksom parkeringshus och garage. Byggnadernas lägen framgår av figur 2 som också återfinns som figur 4.

I samband med bebyggelse av detaljplaneområdet kommer mark som idag utgörs av lövskog med stort inslag av ekar (naturvärdesklass 2), lövmiljö med dominans av sälg (naturvärdesklass 4) och tallskog (naturvärdesklass 3) att exploateras. Figur 3 visar förekommande naturtyper inom detaljplaneområdet. Två särskilt skyddsvärda träd och nio skyddsvärda träd kommer att försvinna, flertalet av dessa träd är ekar. Ytor av gräsmattor som bedömts sakna naturvärden klass 1-4 tas också i anspråk för bebyggelse.

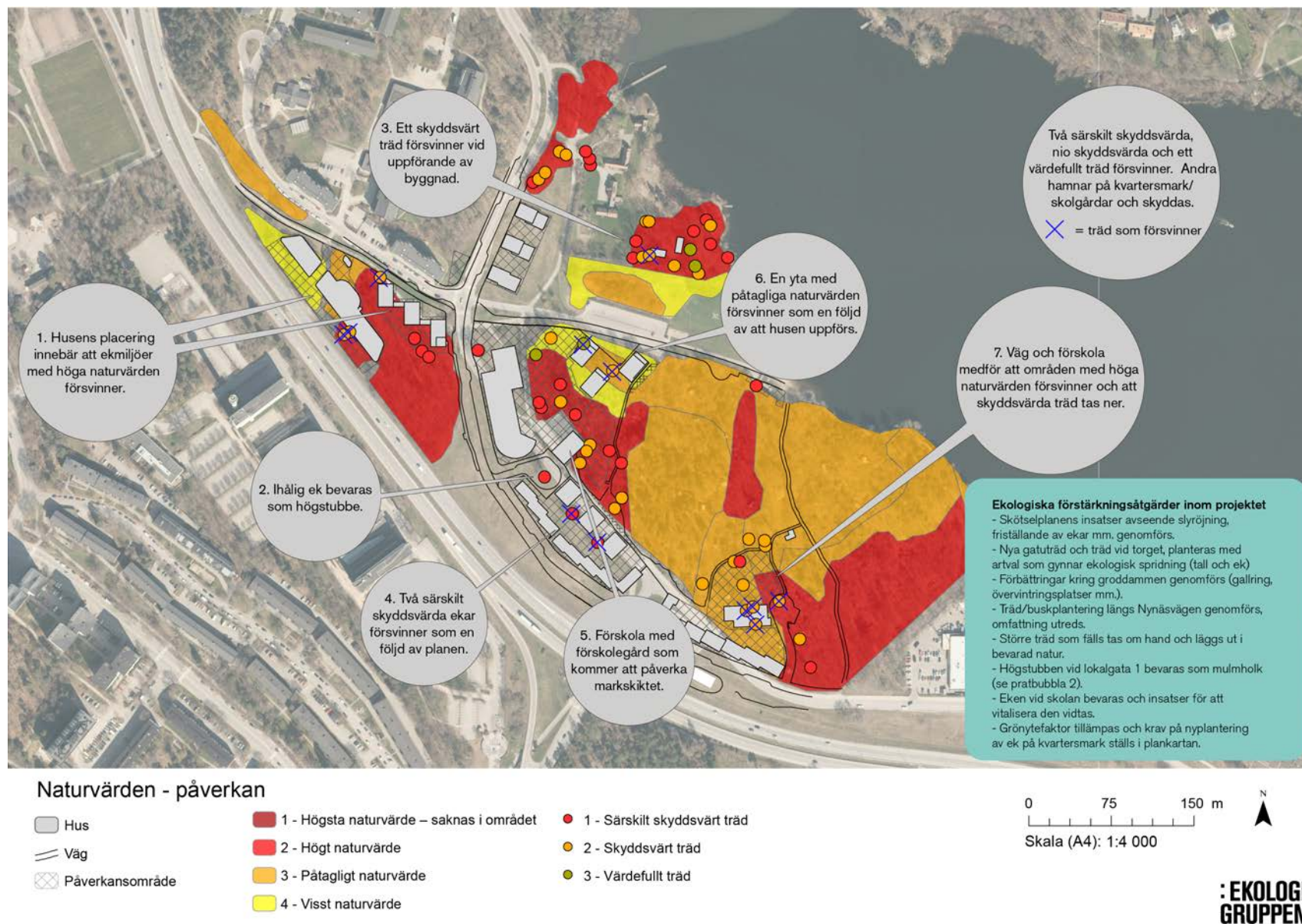
För närmare beskrivning av planens påverkan på områdets natur hänvisas till naturmiljöutredningen (Ekologigruppen 2022a) för detaljplanen.

Huvudsakliga naturtyper inom detaljplaneområde Karlsviksstrand

■ Lövmiljöer med stort inslag av ek	■ Lövträdmiljöer med sälg och pil	■ Lövmiljöer med björk och asp
■ Tallmiljöer	■ Damm med omgivande gräsmark	

Figur 2. Karta som visar de utbredningen för de naturtyper som främst förekommer inom området.

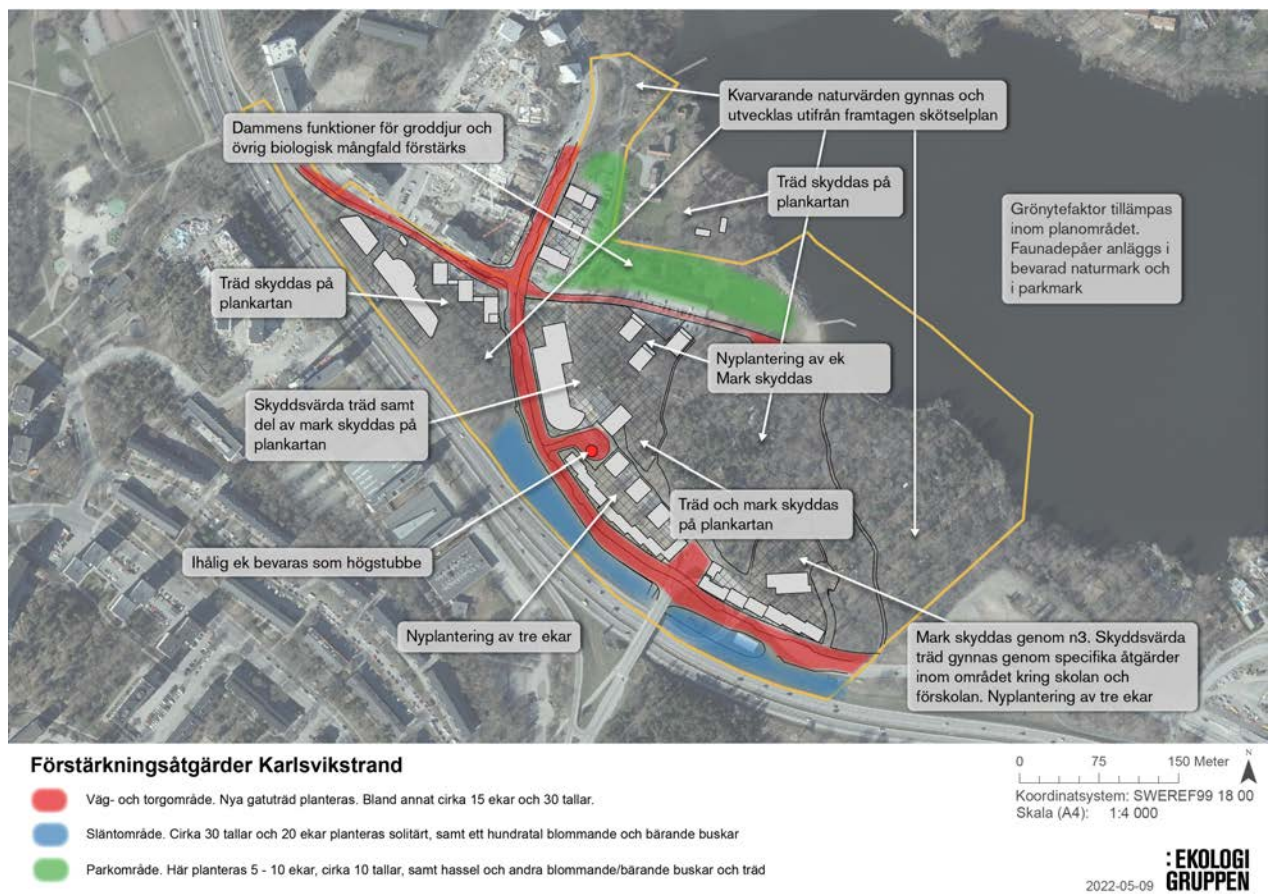

Figur 4. I kartan illustreras planerad bebyggelse i förhållande till naturvärdesobjekten. Av kartan framgår också de skyddsvärda trädens läge och vilka av de skyddsvärda träderna som försvinner (blått kryss). I textbubblorna anges den viktigaste påverkan på naturvärdena och i den gröna rutan viktiga ekologiska förstärkningsåtgärder som planeras. Figur hämtad ur Naturmiljöutredningen för området (Ekologigruppen 2022a).

Planerade åtgärder för att förstärk områdets ekologi

En lång rad åtgärder kommer att vidtas för att utveckla de naturmiljöer som kvarstår i och vid sidan om de exploaterade ytorna. Dessa åtgärder kommer, framför allt på sikt, att öka de kvarstående naturmiljöernas naturvärden och förutsättningarna för biologisk mångfald. Nedan angivna åtgärder planeras inom området. Beskrivningen är hämtad från naturmiljöutredningen för detaljplanen (Ekologigruppen 2022a). Ett flertal av åtgärderna illustreras på kartan i figur 5.

- Anvisningar för en skötselplan som gynnar kvarvarande naturvärden har tagits fram (Ekologigruppen 2022a). En detaljerad skötselplan ska tas fram och genomföras efter att planen träder i kraft.
- Nya gatuträd - en blandning av ek, tall och prydnadskörbär - kommer att planteras utmed Perstorpsvägen, Ekebergabacken och Farstastråkets gångfartsområde. Tall och skogsek är val av arter som gynnar ekologisk spridning i området. Torget planteras med en solitär ek och rader av tall. Totalt inom torg- och gatumark planeras plantering av ett 30-tal tallar och ett 15-tal skogsekar. Träden kommer till största delen att växa solitärt och vara solbelysta.
- Inom parkmark, främst vid Hökarängsbadet, Folkparken, skolstråket och fickparker vid kvarter D, planteras mellan fem och tio solitära skogsekar, ett tiotal tallar och hassel samt blommande och bärande buskar/träd.
- Träd- och buskplantering planeras längs Perstorpsvägens slänt mot Nynäsvägen. Ett trettio-tal tallar och ett tjugotal skogsekar (*Quercus robur*) planteras. Träden kommer till största delen att växa solitärt och vara solbelysta. Slänten planteras också med ett hundratal blommande- och bärande buskar.
- Förbättringar av groddammens funktion för groddjuren och övrig biologisk mångfald, exempelvis gallring av träd- och buskvegetation kring dammen och skapande av övervintringsplatser för groddjur.
- Viss del av träden som fälls vid exploateringen tas om hand och läggs som faunadepåer i bevarad natur och i lämplig mängd även inom parkmark.
- Träd 259, ett särskilt skyddsvärt träd, toppkapas och bevaras som stående död ved i form av en högstubbe. Toppkapningen innebär att trädstammen och dess hålighet med stort värde för biologisk mångfald kan bevaras på platsen. Ersättningsträd planteras i direkt anslutning.
- Eken vid skolan, träd 105 – ett särskilt skyddsvärt träd, bevaras och insatser görs för att gynna trädets välmående.
- Flera skyddsvärda träd inom kvartersmarken kommer att skyddas och gynnas genom åtgärder som genomförs i enlighet med de åtgärder som beskrivs i den fördjupade besiktning och bedömning av träd som genomförts (Arbor 2018).
- En bestämmelse, n3, tas med i plankartan och syftar till att skydda mark och trädens rötter inom kvartersmarken.
- Grönytefaktor tillämpas och krav på nyplantering av ek på kvartersmark ställs i plankartan.

Figur 5. Översikt över planerade åtgärder för att förstärka områdets naturvärden och ekologiska samband. Texten refererar till punktlistan på föregående sida. Figur hämtad ur Ekologigruppen 2022a.

Påverkan på fåglar

Nedan görs först en bedömning av påverkan på fågelarter som bebyggelsen enligt detaljplanen bedöms innebära. Därefter följer förslag på skyddsåtgärder som bedöms nödvändiga för att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion – KEF, vilket i sin tur är nödvändigt för att detaljplanen inte ska komma i konflikt med artskyddsförordningen. I kommande avsnitt följer en mer detaljerad redovisning som beskriver påverkan på de enskilda arterna, med detaljerad information om arternas miljökrav och nödvändiga skyddsåtgärder.

Fågelarter som bedöms påverkas av detaljplanen om inte åtgärder vidtas

Ekologigruppens bedömning är att tre av de fyra rödlistade fågelarter som häckar eller bedöms häcka i området riskerar att påverkas av detaljplanen på grund av att hela eller delar av deras fortplantningsområden tas i anspråk. Dessa listas i tabell 3 nedan. Arterna som bedöms riskera påverkan är björktrast (NT- nära hotad), stare (VU- sårbar) och svartvit flugsnappare (NT). I figur 6 och 7 har ungefärliga gränser för revir av dessa fåglar markerats.

Gråkråka bedöms inte påverkas negativt av detaljplanen.

Övriga förekommande arter bedöms inte påverkas annat än under byggtiden då det finns risk för att individer dödas eller skadas om inte försiktighetsåtgärder vidtas.

Tabell 3. Tabellen redovisar rödlistade arter och fågeldirektivarter som registrerats i området och i vilken utsträckning dessa arter fortplantningsområde bedöms bli påverkade av exploateringen om inte åtgärder vidtas. För björktrast, stare och svartvit flugsnappare bedöms att det finns risk för påverkan och dessa arter har därför bedömts närmare.

Svenskt namn, rödlistekategori	Antal par, ex	Bedömd häckning i planområdet	Datum för observationer	Påverkan på fortplantningsområde	Risk för påverkan på lokal population
Björktrast, NT	1	En trolig häckning söder om Hökarängens gård.	4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6	Ja	Ja
Stare, VU	2	Två konstaterade häckningar. Ytterligare individer födosöker.	28/3, 12/4, 22/4, 4/5, 12/5, 24/5, 3/6, 6/6	Ja	Ja
Svartvit flugsnappare, NT	3	Ett till tre par häckar troligen.	12/5, 24/5, 3/6, 6/6	Eventuellt	Nej

Arter som inte bedöms påverkas

Gråkråka (NT-nära hotad), grönfink (EN-starkt hotad), vitkindad gås (fågeldirektivsart) och ärtsångare (NT-nära hotad) utgör rödlistade arter och fågeldirektivsarter som observerades vid inventeringen 2022 men som inte bedömdes häcka. Dessa arter bedöms inte påverkas av exploateringen. För skrattnås (NT-nära hotad) och tornseglare (EN-starkt hotad) fanns observationer från området återgivna i Artportalen. Inte heller dessa arter bedöms bli negativt påverkade av exploateringen.

Tabell 4. Tabellen redovisar rödlistade arter och fågeldirektivsarter som registrerats i området och som inte bedöms bli påverkade av exploateringen.

Svenskt namn rödlistekategori	Antal par, ex	Förekomst	Bedömning som innebär att arten inte påverkas.
Gråkråka, NT	1	Bedöms troligen häcka inom området.	En stor del av gråkråkans revir bedöms bli kvar oexploaterad. Arten gynnas delvis av de nya miljöer som tillförs detaljplaneområdet. Se detaljerad beskrivning ovan.
Grönfink, EN	1	Bedöms inte häcka inom området.	Uppehåller sig troligen tillfälligt i området. Inget fortplantningsområde påverkas.
Skrattnås, NT	1	Födosökande. Ej häckning.	Uppehåller sig troligen tillfälligt i området. Inget fortplantningsområde påverkas.
Tornseglare, EN	flera	Födosökande, ej häckande.	Uppehåller sig troligen tillfälligt i området. Inget fortplantningsområde påverkas.
Vitkindad gås, Fd	1	Födosökande, ej häckande.	Uppehåller sig troligen tillfälligt i området. Inget fortplantningsområde påverkas.
Ärtsångare, NT	1	Bedöms inte häcka inom området.	Uppehåller sig troligen tillfälligt i området. Inget fortplantningsområde påverkas.

Åtgärder för att undvika konflikt med artskyddsförordningen

Vi utgår i denna rapport från att åtgärder för ekologisk kontinuitet (tabell 5) behöver genomföras så åtgärderna helt och hållet uppväger den förväntade negativa påverkan som genomförandet av detaljplanen innebär. Detta är nödvändigt för att undvika risk för att detaljplanen kommer i konflikt med artskyddsförordningen. Åtgärder bedöms nödvändiga för att väga upp den negativa påverkan som detaljplanen bedöms innebära för björktrast (NT), stare (VU) och svartvit flugsnappare (NT).

I tabell 5 redovisas de åtgärder som bedöms vara nödvändiga att genomföra i syfte att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion och för att undvika att förbud enligt artskyddsförordningen utlöses. En mer detaljerad beskrivning av åtgärderna redovisas i det efterföljande avsnittet.

Enligt artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt döda eller skada fåglar och att samla in ägg, avsiktligt störa fåglar, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningssperioder. Det är också förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Nedan följer resonemang kring de olika förbuden och hur de bör hanteras för att undvika att detaljplanens genomförande kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Om de åtgärder och försiktighetsmått som föreslås i denna rapport genomförs och beaktas är det Ekologigruppens uppfattning att detaljplanens genomförande inte kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Förbud att avsiktligt döda och skada

Under förutsättning att avverkning och markberedning genomförs utanför häckningstid är bedömningen att förbud enligt artskyddsförordningen inte utlöses vad gäller förbuden mot att döda fåglar och att förstöra ägg. Denna åtgärd gäller för samtliga inom området häckande fågelarter. Häckningstiden för fågelarter som förekommer i detaljplaneområdet infaller mellan 15 mars och 15 augusti.

Förbud att avsiktligt störa djur

Under förutsättning att avverkning och markberedning genomförs utanför häckningstid är bedömningen att förbud enligt artskyddsförordningen inte utlöses vad gäller förbud mot att störa. Denna åtgärd gäller för samtliga inom området häckande fågelarter. Häckningstiden för fågelarter som förekommer i detaljplaneområdet infaller mellan 15 mars och 15 augusti.

Förbud mot att skada eller förstöra fortplantningsområden

Artskyddsförordningen anger förbud mot att skada eller förstöra fortplantningsområden och viloplatser för fåglar. Särskilda viloplatser för fåglar har inte identifierats i området, men det kan inte uteslutas att några av de hålträd som finns i området används som nattliga viloplatser för hackspettar eller andra hålträdslevande arter.

De arter som har sina fortplantningsområden inom de delar av detaljplaneområdet som bebyggs påverkas negativt av detta. För att klara de krav som artskyddsförordningen ställer kan en verksamhetsutövare genomföra åtgärder som ökar kvalitén för artens fortplantningsområde inom eller i närheten av området. Genom att genomföra sådana åtgärder är det möjligt för verksamhetsutövaren att undvika risk för att artskyddsförordningen utlöser ett förbud mot verksamheten. Ett villkor är dock att åtgärdernas positiva effekt blir minst lika stor som den negativa påverkan och att åtgärderna är genomförda och verksamma innan den negativa påverkan inleds. Skyddsåtgärderna bör så långt som möjlig genomföras inom detaljplaneområdet. Om de av praktiska skäl inte kan genomföras i planområdet bör de utföras utanför, men så nära detaljplaneområdet som möjligt.

För att förhindra att aktuella arter påverkas negativt av exploateringen av området behöver vissa skyddsåtgärder genomföras.

Med hjälp av föreslagna åtgärder bedöms planerad exploatering inte komma i konflikt med artskyddsförordningens förbud mot att skada eller förstöra fortplantningsområdet.

Tabell 5. Tabellen redovisar åtgärder för att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion för arterna björktrast, stare och svartvit flugsnappare som bedöms krävas för att förbud enligt artskyddsförordningen inte ska utlösas. Ett rött kryss visar att åtgärden är nödvändig för att detaljplanen inte ska komma i konflikt med artskyddsförordningen. Ett svart kryss markerar att åtgärden är gynnsam för arten, men inte absolut nödvändig. För gråkråka bedöms inga åtgärder nödvändiga.

Åtgärd	Björktrast	Gråkråka	Stare	Svartvit flugsnappare
Plantera minst 20 bärande träd av rönn, oxel och/eller körsbär inom detaljplaneområdet.	X		X	
Behåll en stor del av gräsmattorna öppna, utan buskar och träd, så att de accepteras av stare för artens födosök.	X		X	
Genomför röjningar och gallringar så att de trädklädda miljöerna får en mer öppen struktur.	X		X	X
Sköt de trädklädda miljöerna inom området så att de enstaka lövträden gynnas och så att träden blir gamla och ihåliga.			X	X
Sköt skogsbryn så att solitär stående lövträd gynnas och lämnas att bli gamla och rötade.			X	X
Gynna befintliga träd och buskar som blommar under juni, exempelvis oxlar. Plantera vid behov oxlar och andra träd och buskar som blommar i juni. Gynna en artrikedom av träd och buskar i brynen.			X	X
Sätt upp minst 20 holkar särskilt utformade för stare och minst 15 holkar särskilt utformade för svartvit flugsnappare.			X	X

Detaljerad beskrivning av åtgärder som bedöms nödvändiga för att uppfylla artskyddsförordningens krav

Nedan beskrivna åtgärder, som sammanfattas i ovanstående tabell, syftar i första hand till att gynna fågelarterna björktrast, stare och svartvit flugsnappare som riskerar att påverkas negativt av exploateringen. I flera fall gynnar åtgärderna även andra arter. För flera av åtgärderna refereras till de skötselplaner som kommer att beslutas för detaljplaneområdet. Dessa skötselplaner finns formulerade i naturmiljöutredningen (Ekologigruppen 2022a).

Plantera minst 20 bärande träd av rönn, oxel och/eller körsbär inom detaljplaneområdet.

Åtgärden är viktig för att säkerställa björktrastens tillgång till föda under höst och vinter.

Behåll en stor del av gräsmattorna öppna, utan buskar och träd, så att de accepteras av stare för artens födosök.

Staren födosöker helst i större sammanhängande, helt öppna gräsytor. Det är därför viktigt att så stor del av gräsmattorna som möjligt bevaras helt öppna utan buskar och träd.

Genomför röjningar och gallringar så att de trädklädda miljöerna får en mer öppen struktur.

De riktlinjer för skötseln av områdets naturmarker som kommer att beslutas för detaljplaneområdet innebär att områdets trädklädda marker kommer att få en mer öppen struktur. Det viktigaste motivet för detta är att ekar ska beredas gott om plats så att de kan slippa konkurrens av andra träd så att de kan breda ut sina kronor och så att de blir solbelysta. Den mer öppna strukturen som kommer att skapas kommer att sannolikt att gynna svartvit flugsnappare. I viss utsträckning gynnar den även björktrast och stare.

Sköt de trädklädda miljöerna inom området så att de enskilda lövträden gynnas och så att träden blir gamla och ihåliga.

En kontinuerlig förekomst av gamla, rötade och ihåliga träd bör eftersträvas. I dagsläget är den största delen av förekommande träd yngre och en större förekomst av träd med håligheter kommer att uppnås först på längre sikt. De skötselanvisningar som kommer att ligga till grund för områdets skötsel bedöms leda till att många enskilda individer av lövträd kommer att gynnas och att en stor mängd gamla och ihåliga träd utvecklas med tiden.

Sköt brynmiljöer så att solitärt stående lövträd gynnas och lämnas att bli gamla och rötade.

Ihåliga träd i brynzonen mellan trädklädda marker och öppna gräsmarker utgör favoritbostäder för staren. De är också mycket lämpliga boträd för svartvit flugsnappare och andra hålbbyggande fåglar. För att lämpliga hålträd ska utvecklas bör lövträd av olika arter gynnas. Varje träd bör ges gott om plats så att de blir hyggligt grova. En viss del av träden bör vara aspar och sälgar, eftersom dessa är snabbväxande kommer de att utveckla håligheter mycket snabbare än flertalet andra trädarter.

Gynna befintliga träd och buskar som blommar under första delen av juni, exempelvis oxlar. Plantera vid behov oxlar och andra träd och buskar som blommar i juni. Gynna en artrikedom av träd och buskar i brynen.

Ekologigruppens egna observationer tyder på att oxlar och andra trädslag som blommar under första delen av juni har stor betydelse för stare. Starens ungar lämnar ofta boet vid den tid då oxlarna blommar och oxlarna erbjuder då en rik tillgång på insekter som dras till blommorna. Oxel, rönn och fågelbär erbjuder också en viktig födokälla för bland andra björktrast och stare under höst och vinter.

Sätt upp minst 20 holkar särskilt utformade för stare och minst 15 holkar särskilt utformade för svartvit flugsnappare.

För arterna stare och svartvit flugsnappare är tillgången till lämpliga håligheter att bygga bo i en starkt begränsande faktor. Tidigare skötsel av naturmarken har inneburit att gamla, rötade och döda träd har avverkats och det råder därför brist på lämpliga hålträd. Genom att sätta upp holkar som är särskilt utformade för respektive art kan förutsättningarna för arterna förbättras väsentligt. Holkar för stare ska sättas upp i eller strax innanför brynen. Holkar för svartvit flugsnappare kan sättas såväl i brynen som längre in i trädklädda miljöer.

Beskrivning av önskvärda åtgärder som ej bedöms nödvändiga för att klara artskyddsförordningens krav

Sätt upp holkar för tornseglare och hussvala.

Tornseglare och hussvala födosöker i eller nära planområdet men bedöms inte påverkas av bebyggelsen. Ur artskyddsförordningssynpunkt bedöms det därför inte nödvändigt att genomföra särskilda åtgärder. Den planerade bebyggelsen i området innebär goda förutsättningar för att skapa lämpliga boplatser för tornseglare och hussvala och att därmed gynna dessa hotade arter. Eftersom tornseglare är rödlistad som EN-starkt hotad och hussvala som VU-sårbar, vilket åtminstone till en viss del beror på brist på lämpliga boplatser, bör möjligheten att åstadkomma nya boplatser utnyttjas i samband med nybyggnation.

Detaljerad beskrivning av arter där påverkan riskeras

Nedan redogörs för alla de behandlade arterna i tabell 3 som bedömts ha fortplantningsområde i detaljplaneområdet och som bedöms riskeras bli påverkade av bebyggelseplanerna.

Beskrivningen av arternas krav på fortplantningsområde har främst hämtats från ArtDatabankens artfakta (ArtDatabanken 2022) och från Sveriges fåglar 2021 (Wirdheim 2021).

För varje art anges utifrån slutsatserna kring detaljplanens påverkan vilka åtgärder som bedöms nödvändiga för att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion. Om åtgärder bedöms nödvändiga beskrivs dessa utifrån en målsättning som innebär att åtgärderna bör leda till förbättrade förutsättningar för arten i fråga i så stor utsträckning att förbättringen med god marginal väger upp den förväntade negativa påverkan.

Uppföljning, till exempel i form av en återkommande inventering och dokumentation av vilka åtgärder som genomförts, behövs dock för att klargöra hur respektive art svarar på skyddsåtgärderna. Om åtgärderna visar sig varit otillräckliga behöver de kompletteras genom ytterligare åtgärder.

Rödlistade arter och fågeldirektivsarter

Från detaljplaneområdet finns åtta rödlistade arter och fågeldirektivsarter noterade. Tre av dessa arter: björktrast, stare och svartvit flugsnappare, bedöms häcka inom området. Vad gäller gråkråka är bedömningen att arten har ett revir som delvis utgörs av detaljplaneområdet men det är oklart om häckningsplatsen ligger inom detaljplaneområdet.

Förekomsterna av de tre häckande rödlistade arterna redovisas i text och karta nedan. En översikt över arterna finns i tabell 3. För var och en av de tre arterna beskrivs nedan deras krav på fortplantningsmiljö, deras förekomst i området, bedömning av hur exploateringen påverkar arternas förutsättningar i området och vilka åtgärder som bedöms nödvändiga för arterna.

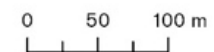

Producerad 2022-06-14, Bakgrundskarta, Stockholms stads utofoto 2018

Fågelinventering - Revirkartering, Karlsviks strand 2022

 Plangräns	Art	Konstaterad häckning	Trolig häckning	Siffror anger vid vilket inventeringsbesök observationen gjorts.
 Björktrast	 Stare	 Kråka	 Björktrast	
 Kråka				
 Stare				

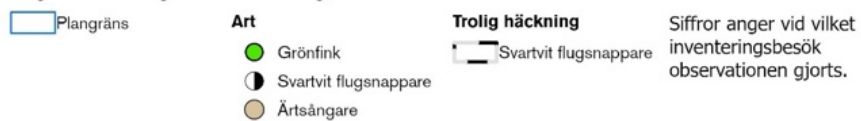
Ekologi
GRUPPEN

Figur 6. Observationer (cirklar med nummer för respektive art), samt avgränsning av ungefärliga revir för björktrast gråkråka och stare.

Fågelinventering - Revirkartering, Karlsviks strand 2022

: EKOLOGI
GRUPPEN

0 50 100 m

Figur 7. Observationer (cirklar med nummer för respektive art), samt avgränsning av ungefärliga revir för svartvit flugsnappare. Även observationer av grönfink och ärtsångare visas. Grönfink och ärtsångare bedömdes troligen inte häcka.

Björktrast (NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Björktrast häckar i skogar, ofta i glesa kolonier i anslutning till odlad mark. Arten häckar också i stadsnära områden, i parker och trädgårdar. Daggmaskrika gräsmattor och åkermark fungerar som viktiga födosöksmiljöer men arten är allätare och äter också bär och insekter. Arten verkar inte vilja flyga särskilt långt från boträdet för födosök och behöver därför gräsmarker i närheten av boträdet.

Björktrast har i närheten av städer ofta sin boplat i träd i nära anslutning till mänsklig bebyggelse. Arten är fortfarande vanlig i Stockholms stad.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Baserat på Ekologigruppens inventering 2022 bedömer vi att ett par björktrast troligen häckar söder om Hökarängens gård.

Bedömning av exploaterings påverkan

Det är osäkert om björktrast häckar norr eller söder om vägen ner till Hökarängens bad. Om den häckar söder om vägen kan häckningsplatsen delvis komma att beröras av exploateringen av området. Det kommer dock även fortsättningsvis att finnas kvar miljöer som björktrast behöver för såväl häckning som födosök. En del av planområdets gräsmattor som björktrast i dagsläget nyttjar för födosök kommer att tas i anspråk för bebyggelse. I gengäld anläggs nya ytor gräsmattor i anslutning till byggnader som uppförs inom områden som tidigare varit skogsmark. Parkeringen vid Hökarängsbadet tas bort till förmån för gräsmattor. Totalt sett kommer arealen gräsmattor troligen att vara ungefär lika stor före som efter exploateringen. Det kommer även fortsättningsvis finnas vuxna träd i närheten av gräsmattorna så att det även fortsatt finns lämpliga platser för björktrast att bygga bo i.

Björktrast förekommer generellt talrikt i den typ av halvöppna parkmiljöer som kommer att ha ökad utbredning inom detaljplaneområdet efter exploateringen. Arten gynnas troligen av att skogspartier blir mer parkartade. Under förutsättning att bärande träd och buskar planteras inom detaljplaneområdet bedöms björktrast ha åtminstone lika goda förutsättningar efter för att häcka inom detaljplaneområdet efter exploateringen som före.

Åtgärder

För att säkerställa björktrastens behov av föda under höst och vinter behöver bärande träd planteras. Plantera sammanlagt minst 20 exemplar av en eller flera av följande arter: rönn, oxel och körsbär.

Gråkråka (NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Gråkråkan häckar i skogsmark, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar, i tätortsnära områden och liknande miljöer. Arten verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden men föredrar boplatser som ligger relativt ostört i förhållande till mänsklig aktivitet.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Ett par gråkråka häckar troligen inom detaljplaneområdet. Boplat återfanns dock inte.

Bedömning av exploaterings påverkan

Gråkråka trivs generellt bra i urbana miljöer. Bedömningen är att miljön i detaljplaneområdet kommer att erbjuda minst lika bra förutsättningar för gråkråkans födosök efter exploateringen som före.

Åtgärder

Åtgärder bedöms inte nödvändiga.

Stare (VU)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Staren häckar huvudsakligen i anslutning till odlad mark, trädgårdar och parker. Arten är under häckningstid helt beroende av öppna gräsmarker med kortvuxen markväxtlighet. Den utnyttjar bland annat gräsmattor, vägkanter, nysådda åkrar och liknande för födosök. Boet läggs i befintliga håligheter, till exempel ett gammalt bohål av större hackspett eller gröngöling, eller under tegelpannor. Staren häckar även gärna i fågelholkar som har lite större ingångshål.

Födosök sker oftast på marken och ibland långt ifrån boplaten och denna del av fortplantningsområdet är ofta svår att exakt definiera.

Förekomst i detaljplaneområdet

Två häckningar, båda i hålträd, registrerades vid inventeringen 2022, (se figur 6).

Bedömning av exploaterings påverkan

Varken den västra eller den östra häckningsplatsen tas direkt i anspråk av exploateringen av området.

Starens förutsättningar för födosök inom detaljplaneområdet kan komma att minska något genom att ytan av större sammanhängande gräsmattor som är lämpliga för artens födosök kommer att minska. Denna påverkan är sannolikt inte så viktig eftersom arten troligen i stor utsträckning söker föda utanför planområdet. Förutsatt att åtgärderna listade nedan genomförs bedöms förutsättningarna för att minst två par stare fortsatt kan häcka i området som goda.

Åtgärder

Staren föredrar större gräsmarker utan inslag av buskar och träd. En så stor del av områdets gräsmattor bör därför sakna buskar och träd, vilka hellre bör planteras i kanten på gräsyterna.

De skötselanvisningar som kommer att fastställas för detaljplaneområdet innebär på sikt att förekomsten av ihåliga träd kommer att öka. Även med en ändamålsenlig skötsel tar det lång tid innan lämpliga boträd med ihåligheter utvecklas. De lämpliga boträd som används av staren i dagsläget kan snabbt gå förlorade och det är osäkert om nya lämpliga boträd utvecklas inom de närmaste åren. Starens häckning behöver därför gynnas genom att 20 holkar lämpliga för arten sätts upp. Lämpliga platser för att sätta upp holkarna är i träd som växer i eller nära brynen mellan trädklädda marker och öppen mark.

Starens ungar lämnar ofta boet just när oxeln blommar och erbjuder en rikedom av insekter som föräldrar och ungar kan frossa av. Förekomster av oxel bör särskilt gynnas och oxel och andra träd och buskar som drar till sig insekter kan med fördel planteras för att gynna stare.

Figur 8. Två par stare (rödlistad som sårbar, VU) konstaterades häcka inom detaljplaneområdet.

Svartvit flugsnappare (NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Svartvit flugsnappare häckar i löv- och blandskog och i trädgårdar och parker. Den förekommer i större delen av landet. Arten häckar i hålträd men i tätbebyggda områden föredrar den att häcka i fågelholkar. Arten förekommer ofta i relativt öppna eller halvöppna miljöer med tillgång till ihåliga träd eller holkar.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Ekologigruppens observationer under inventeringen 2022 tyder på att det kan finnas två eller tre häckande par av svartvit flugsnappare (figur 7). Observationerna var dock relativt få så osäkerheten är relativt stor kring om ifall ett, två eller tre par häckar. En eller två häckande par finns troligen i östra delen av området och en häckning finns möjligen i närheten av Hökarängens gård.

Bedömning av exploaterings påverkan

Om det finns två häckande par av svartvit flugsnappare i den östra delen av detaljplaneområdet är det främst det västra av dessa som riskerar viss påverkan från den planerade bebyggelsen genom att en del av artens revir kan komma att bebyggas.

Den omfattande skötseln av området trädklädda miljöer som planeras (se Ekologigruppen 2022a) är inriktad mot att skapa halvöppna miljöer för att gynna förekomsten av gamla och vidkroniga ekar. Denna skötsel kommer av allt att döma att gynna svartvit flugsnappare i stor utsträckning. Den förbättring som detta innebär för svartvit flugsnappare bedöms gott och väl väga upp den minskning av trädklädd mark som planen innebär. På sikt bedöms den planerade skötseln också gynna artens möjligheter att hitta lämpliga boplatser genom att antalet gamla och ihåliga träd på sikt kommer att öka avsevärt.

Åtgärder

Utöver ovan nämnda planerade skötsel av den trädklädda marken bör åtgärder vidtas för öka artens tillgång till lämpliga bomiljöer på kort sikt.

15 holkar som utformas för att vara särskilt lämpliga för svartvit flugsnappare sätts upp i lämpliga lägen inom detaljplaneområdet.

Övriga fågelarter

Enligt Ekologigruppens tolkning av EU-domstolens vägledande dom 2021-03-04 gäller för alla fågelarter att de inte får dödas eller skadas. Genom att inte genomföra avverkning av träd och buskar under fåglarnas häckningssäsong kan detta undvikas. Påverkan på markväxtligheten inför byggnadsarbeten måste också genomföras under den tid på året då fåglar inte häckar. I denna del av landet kan häckningsperioden normalt definieras som 15 mars till 31 juli.

De fåglar som listas i tabell 6 och som häckar inom detaljplaneområdet, har så stora populationer att det vid normala exploateringsärenden inte behöver tas fram en särskild utredning art för art för att utreda påverkan på populationen. Åtgärder som genomförs i syfte att bibehålla kontinuerlig ekologisk funktion (faktaruta) för de arter som omfattas särskilt noggrann utredning gynnar även dessa mer vanligt förekommande fågelarter som oftast har relativt begränsade kvalitetskrav på sitt fortplantningsområde.

Tabell 6. Tabellen redovisar vanligt förekommande fågelarter som noterades i planområdet vid inventeringen 2022 och bedömning av antalet häckande par av arten. För varje art anges vidare en bedömning av om artens fortplantningsområde inom detaljplaneområdet påverkas av att detaljplanen genomförs och om artens lokala population bedöms riskeras att påverkas.

Svenskt namn	Bedömt antal par som häckar i planområdet	Påverkan på fortplantningsområde	Risk för påverkan på lokal population
Blåmes	9	Ja	Nej
Bofink	5	Ja	Nej
Grå flugsnappare	1	Nej	Nej
Gråsparv	1	Nej	Nej
Gräsand	4	Nej	Nej
Gärdsmyg	1	Nej	Nej
Koltrast	6	Ja	Nej
Korp	0	Nej	Nej
Kungsfågel	0	Nej	Nej
Lövsångare	6	Ja	Nej
Nötskrika	1	Nej	Nej
Nötväcka	3	Ja	Nej
Pilfink	3	Nej	Nej
Ringduva	2	Ja	Nej
Rödhake	3	Nej	Nej
Rödstjärt	0	Nej	Nej
Skata	2	Nej	Nej
Sothöna	1	Nej	Nej
Steglits	1	Nej	Nej
Stenknäck	1	Ja	Nej
Större hackspett	2	Ja	Nej
Svarthätta	2	Nej	Nej
Sädesärla	2	Nej	Nej
Talgoxe	12	Ja	Nej
Taltrast	2	Ja	Nej
Trädgårdssångare	0	Nej	Nej
Trädkrypare	2	Nej	Nej
Törnsångare	1	Eventuellt	Nej

Förslag till vidare utredning

I flera fall finns ett behov att i mer detalj precisera de åtgärder som listas i denna rapport. Det är viktigt att ekologisk kompetens deltar i arbetet med de fördjupade utredningar som då tas fram.

Uppföljning

I flera domar har krav ställts på att exploatören ska följa upp om de vidtagna åtgärderna får önskad effekt på arternas förekomst. Ekologigruppen föreslår följaktligen att uppföljning av fågellivet sker inom Karlsviks strand. En lägsta nivå är att de arter som utretts särskilt noggrant följs upp, men det är värdefullt att inventera även övriga arter. Förslagsvis bör sedan inventeringar återupprepas omkring vart tredje år.

Referenser

Tryckta källor:

Arbor konsult. 2018. Utlåtande avseende träd vid Karlsvik, Farsta, Stockholm. 2018-01-29.

Ekologigruppen 2022a. Naturmiljöutredning med naturvärdesinventering enligt SIS, konsekvensbeskrivning och behov av skötsel.

Ekologigruppen 2022b. Fågelinventering Karlsviks strand.

Lunds universitet 2020. Green M., Haas F., Lindström Å. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2021.

Mark- och miljööverdomstolen. Dom i mål nr M3276-20, 2021-07-12.

Mark- och miljööverdomstolen. Dom i mål nr M13636-19, 2021-09-29.

Naturvårdsverket 2009. *Handbok 2009:2. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser*. Stockholm: Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket 2012. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21.

SFS 2007:845. Artskyddsförordning

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Wirdheim, A. & Green, M. 2021. Sveriges fåglar 2021. – BirdLife Sverige – Sveriges Ornitologiska Förening, Halmstad.

Svensson. S. Et al., 1999. Svensk fågelatlas. Vår Fågelvärld, supplement nr 31.

Digitala källor:

Artdatabanken 2022 Artfakta. Fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning/> (Hämtad: 2021-11-26)